

pracownia badań
i innowacji społecznych

stocznia

Pierwsze lata budżetów partycypacyjnych w Polsce – i co dalej?

Po 25 latach - problemy, których inni mogą nam zazdrościć, ale jednak....

- demokracja formalnie sprawna (?), ale zimna i odświętna,
- słabość instytucji pośredniczących – ułomność starych instrumentów i brak nowych adekwatnych do sytuacji i nowych aktorów,
- tendencja do bezrefleksyjnego unieważniania demokracji przedstawicielskiej na rzecz bezpośredniej,
- demokracja jako arytmetyka (agregacja) a nie dyskurs (deliberacja),
- zanik solidarności i uznania dobra publicznego,
- brak równowagi oczekiwań i zobowiązań,
- zacięcie się władzy w klatce „nieomyślność i onnipotencji”
- konieczność zmiany modelu rządzenia (sieć a nie hierarchia)

Napięcia – wyzwania – zagrożenia

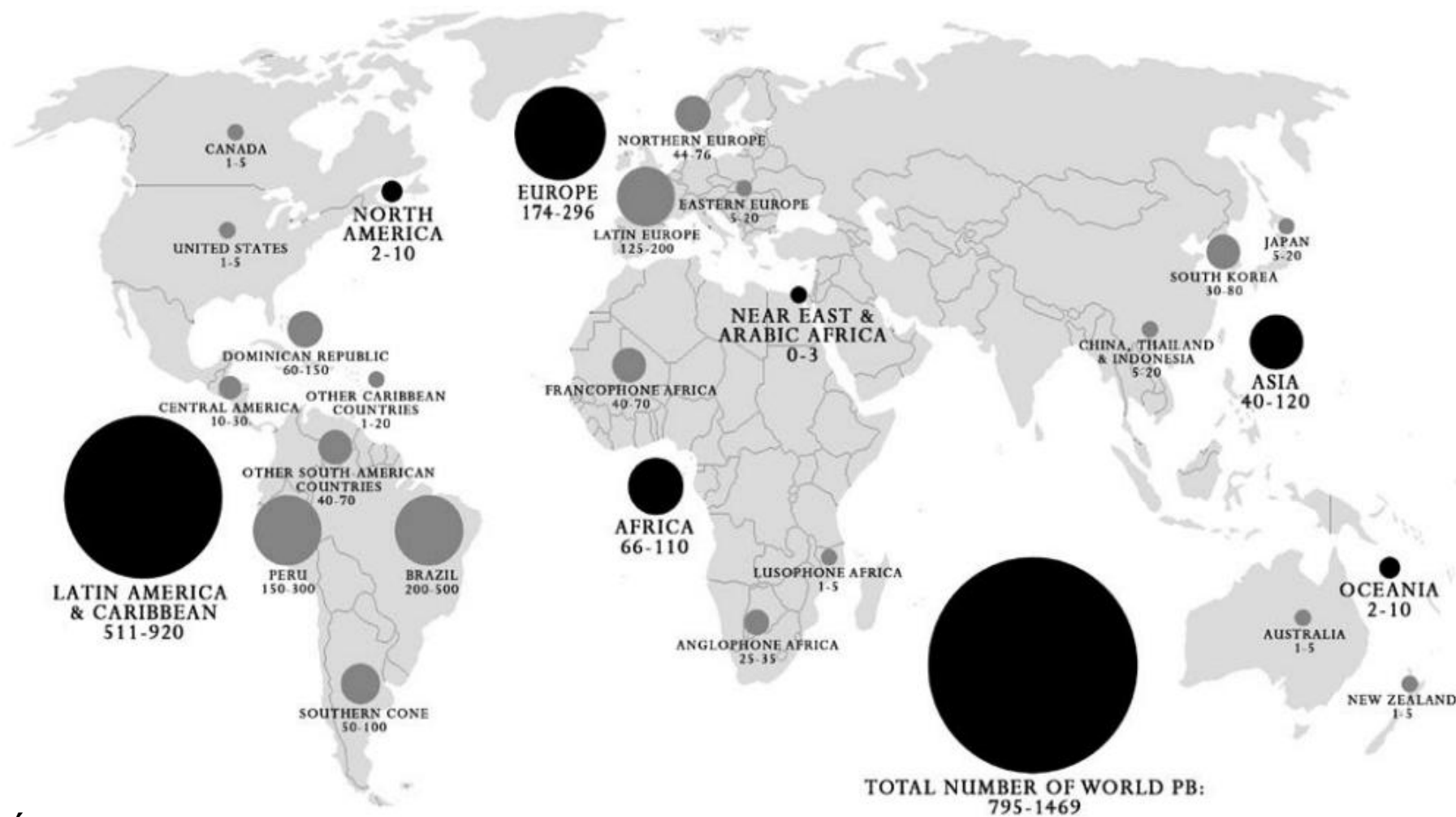
- Niedocenianie i przecenianie partycypacji
- Manipulacja / pozorność
- Unikanie odpowiedzialności za trud rządzenia / oportunizm / populizm
- Marginalizacja - organizowanie „zabawy w kojcu”
- Samoselekcja uczestników, brak troski o dobro wspólne „mnogość egoizmów”
- Arogancja / pogarda w stosunku do wiedzy ekspertów (*demos* jako motłoch)
- Mylenie pragnień z potrzebami
- Tyrania większości (w szczególności większości niemądrej, pazernej, nieroztropnej)

Nowe reguły „urządzenia miasta”

- Mechanizm – > organizm
- Hierarchia -> Sieć
- Własne –> Wspólne
- Prywatne – publiczne – społeczne
- Sklonowane (identyczne) vs Idiomatyczne
- Stadiony, areny -> rynki , agory
- Hardware -> Software
- Nowe (stare?) modele demokracji (agregacja – deliberacja)

BUDŻET PARTYCYPACYJNY JAKO NADZIEJA I OBAWA

W 2010r. na świecie

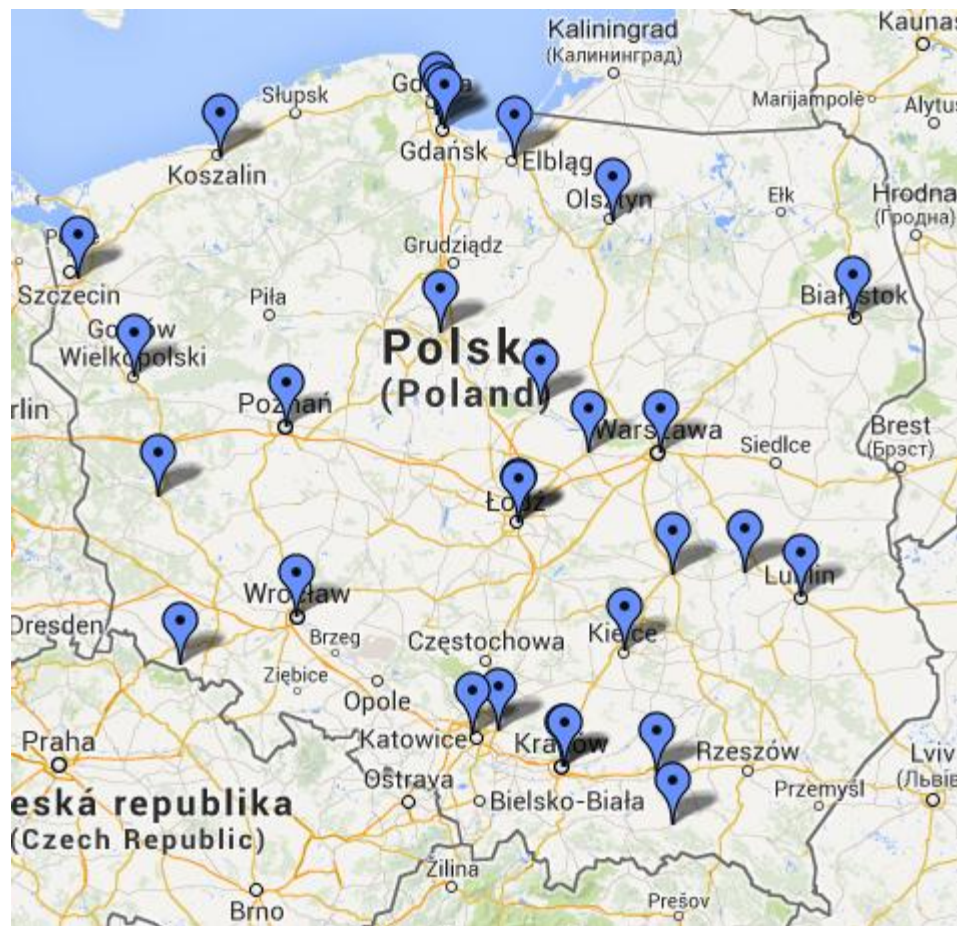

Źródło: *Learning from the South, 2010*, GIZ- Bonn

Ustrojowe modele BP

- Język „mówi nami” – budżet partycypacyjny
- Dwie tradycje / różne ryzyka:
 - a/ Fundamentalna alternatywa – zmiana całościowo – paradygmatyczna- (mobilizacyjny, polityczny)
 - b/ Model „dodatkowy” rezydualny (edukacyjny)

W 2013r. w Polsce - czyli lawina już ruszyła...

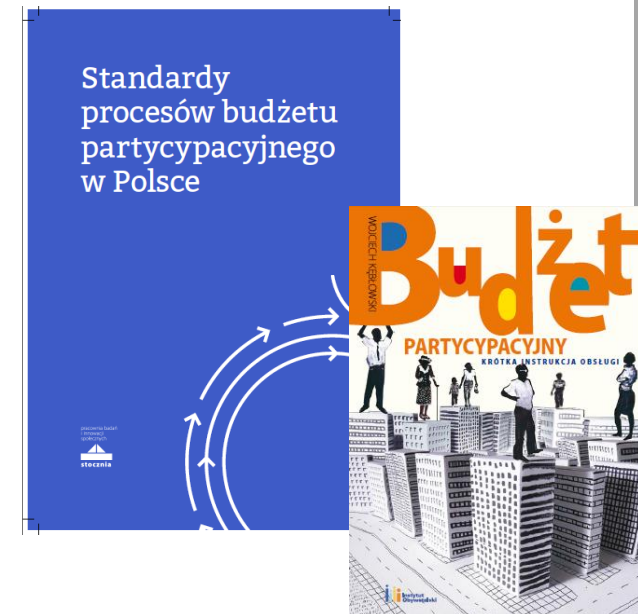
Ok. 60 lokalizacji, w których BP już działa lub jest planowany

Gdzie jesteśmy dzisiaj?

Gdzie jesteśmy dzisiaj?

- Ponad 100 gmin w całej Polsce
 - Wszystkie (16) miasta wojewódzkie, 44 z byłych miast wojewódzkich (w 1 rozpoczęcie się w 2015r., w 1 prowadzono konsultacje w tej sprawie pod koniec 2014r., w 3 brak – Krosno, Sieradz, Nowy Sącz)
 - Od promili wydatków do ponad 3% budżetu gminy
 - Coraz więcej przestrzeni do dyskusji, coraz większy wpływ mieszkańców na kształt procedury
-
- „Standardy procesów BP w Polsce”
 - Działania w ramach akcji Masz Głos, Masz Wybór
 - Badania i raporty
 - Pomysły na regulacje ustawowe
 - Leitmotif wyborów samorządowych

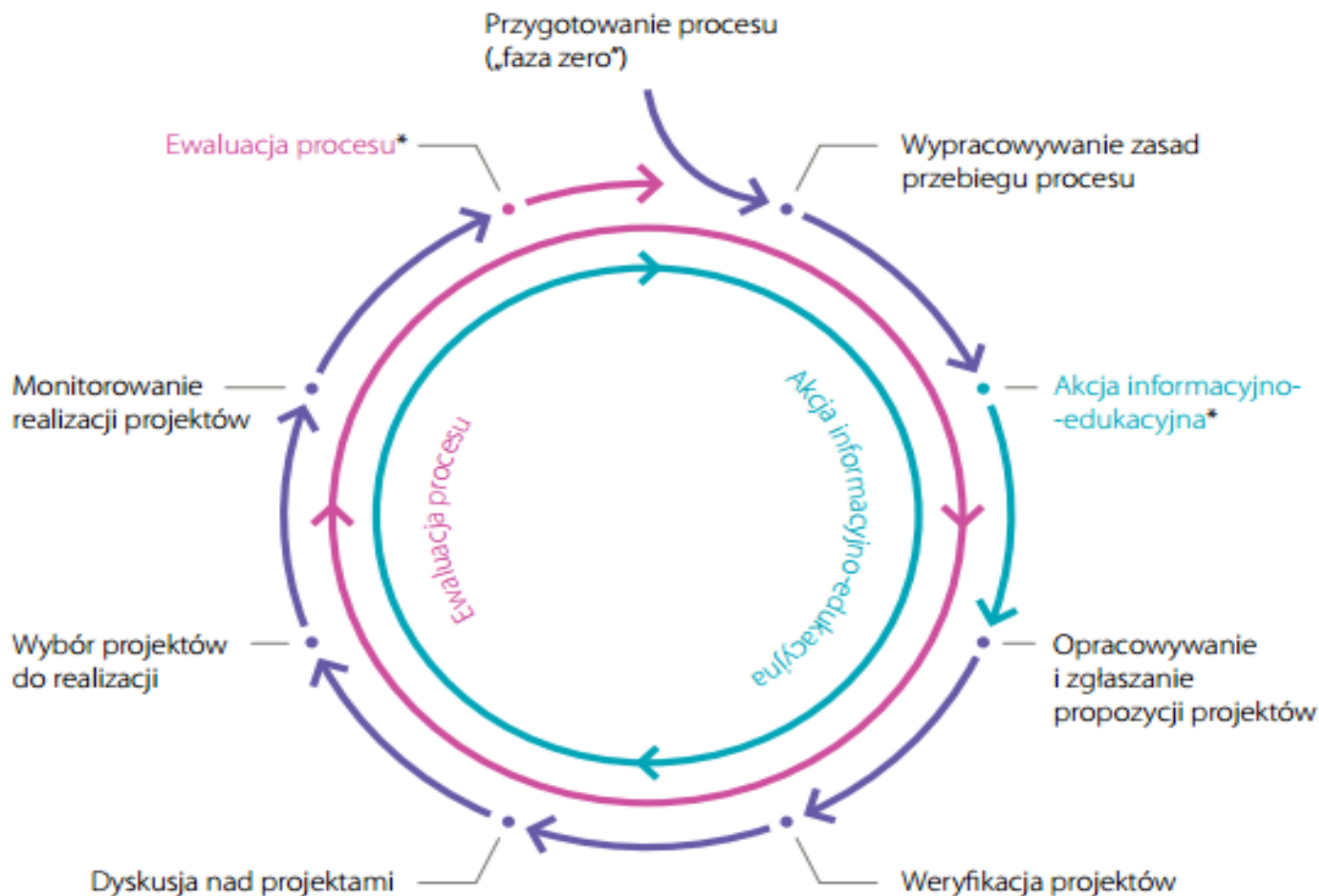

W poszukiwaniu „polskiego modelu”?

- Głosowanie powszechne
- Otwartość procesu – „obywatelstwo miejskie”
- Udział mieszkańców w ustalaniu zasad (zespoły, rady, komisje)
- Wciąż niewielka przestrzeń na działania wspólne
- „Generator frustracji”

- Najczęstsze różnice:
 - ciała decydujące o wyborze projektów na listy do głosowania
 - warunki uczestnictwa (wiek, zameldowanie)
 - zakres tematyczny projektów
 - wpływ mieszkańców na reguły procedury

Etapy budżetu partycypacyjnego

Dlaczego to chwyciło?

- Prostota procedury
- Akceptowalny poziom zaangażowania
- Nawyki „społecznego veto” -> paradoksalnie: pozytywna mobilizacja zbudowana na negatywnej ocenie skuteczności władz lokalnych w wydatkowania pieniędzy publicznych
- Atrakcyjność polityczna (ze wszystkimi jej groźnymi konsekwencjami...)
- ...

Frekwencja w głosowaniu

- Zielona Góra – 38,73%
- Milicz – 38,35%
- Kęty – 36,24%
- Kórnik – 33,66%
- Płock – 30,58%

- Łódź – 22,25%
- Poznań – 15,91%

Udział kwoty BP w ogólnym budżecie gminy

- Kęty – 3,4%
- Świdnica – 1,99%
- Sopot – 1,79%
- Skierniewice – 1,48%
- Milicz – 1,29%
- ...
- Łódź – 1,1%
- Poznań – 0,35%
- Grajewo – 0,13%
- Krobia - 0,11%
- Świętochłowice - 0,1%
- Wrocław – 0,08%
- Włocławek – 0,05%
- Krk Bronowice/Prądnik Biały - 0,002%

WYZWANIA

- Jak zadbać o to, by partycypacja miała możliwie szeroki wymiar, by angażowała nie tylko mieszkańców najbardziej aktywnych?
- Jak nie zapominać, że w istocie cały budżet powinien być przedmiotem refleksji
- Jak wprowadzić w tryby BP myślenie w kategoriach dobra wspólnego?
- Jak uporządkować dyskusję nad czasami konkurencyjnymi potrzebami?

Wyzwania „techniczne”

- Sprawność i większa elastyczność procedur urzędowych
- Partykypacyjność budżetu partykypacyjnego
- Co z instytucjami? Co z projektami „prywatnymi”?
- Jak mądrzej głosować?
- Jak łączyć BP ze strategiami lokalnymi? Czy wprowadzać priorytety projektowe?
- Wykorzystanie ICT

Wyzwania „filozoficzne”

- **Czy BP może być narzędziem swoistej „inżynierii obywatelskiej”:**
 - czy można za jego pomocą nauczać większej odpowiedzialności i zaangażowania?
 - czy można „wymuszać” myślenie w kategoriach dobra wspólnego?
- **Jak wiązać BP z odpowiedzialnością za wspólnotę lokalną i budować w oparciu o niego model samorządu jako autentycznej „wspólnoty osób” zamieszkujących dane terytorium?**
- **Czy BP może stać się mechanizmem solidarnościowej redystrybucji dóbr?**
- **Gdzie leżą granice współdecydowania?**

Dokąd to prowadzi?

- **Konieczne dalsze eksperymentowanie: potrzeba oblatywaczy – przestrzeń do „uczenia się” – unikanie nazbyt pośpiesznych standaryzacji**
- „Pola eksperymentalne”:
 - **Częściej i powszechniej** (jak uczy się samorząd, jakie są modele konwergencji) modele – regulacyjny / normatywny / naśladowczy / oportunistyczny
 - **Więcej środków** (gdzie się zatrzymać)
 - **Więcej zastosowań** (1%, partie polityczne, media, organizacje i ich projekty)
 - **Inne niż „elektoralne” mechanizmy mobilizacji zasobów** wokół projektów (woluntaryzm, crowdfunding)
 - **Inne mechanizmu głosowania** (np. Głos Transferowalny, Żaden z Powyższych)
 - **Głosowanie „kompozycyjne”?**
 - **Inne mechanizmy wyznaczanie projektów** (np. panel obywatelski oparty o losowanie)

CZY SĄ NA SALI OCHOTNICZY?